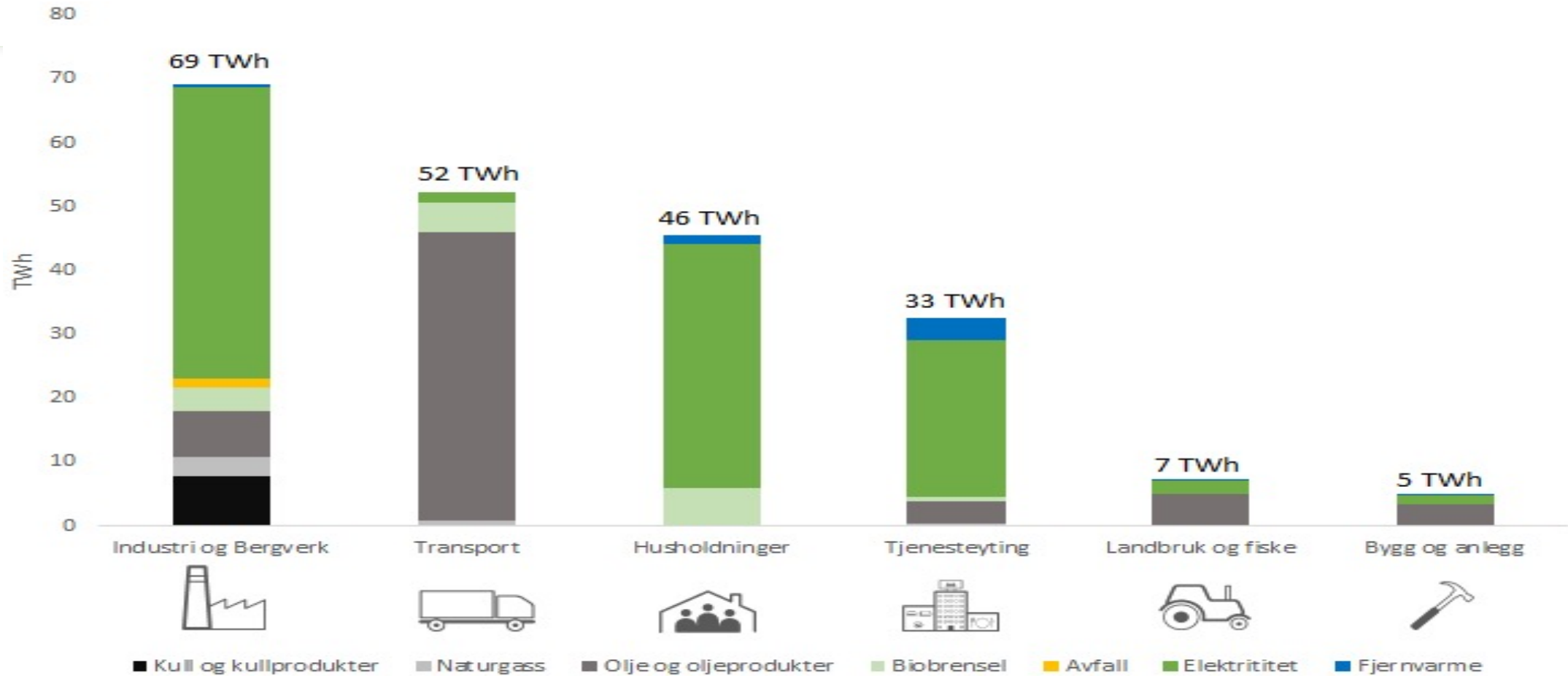

Vannbåren varme

Utfordringer og løsninger

Energibruk i Norge

Hva er energi?

Energi er evnen til å utføre arbeid

- Motorer
- Lys
- Elektrokjemiske prosesser
- Dataprosesser, lyd og bilde
- Oppvarming

Energikilde til motorer

- Olje- og gassprodukter, fossile og biologiske
- Elektrisk kraft
- Vind
- Vannkraft

Energikilde til lys

- Elektrisk kraft
- Ild fra olje- og gassprodukter
- Sollys

Energikilde til data- og elektrokjemiske prosesser samt lyd og bilde

- Elektrisk kraft

Energikilde oppvarming

- Elektrisk kraft
- Biomasse fra natur eller avfall
- Olje- og gass
- Solvarme
- Jordvarme
- Spillvarme

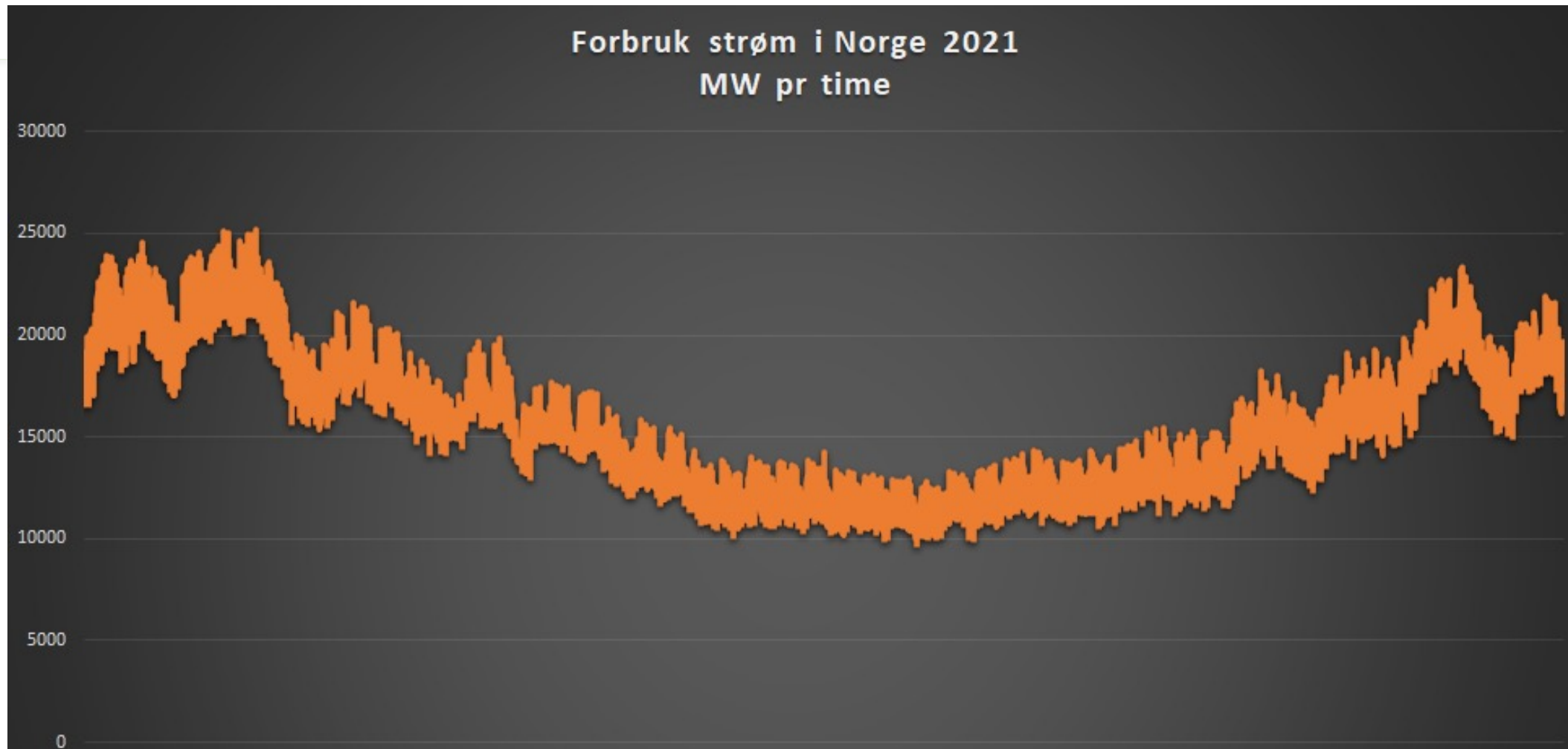

Elektrifisering

- Motorer til elbiler og annen transport
- Utfasing av fossil oppvarming
- Utfasing av gasskraft offshore

Vi må fyre mindre med strøm

Vannbåren varme

- Uten elektrisk oppvarming er det ofte nødvendig med et vannbåren varmeanlegg for distribusjon av varme
- Unntak er luft-luft varmepumper og varme via ventilasjon

Gulvarme som varmeavgiver

Radiator og gulvarme

Viftekonvektor vannbåren varme

Vannbåren varme mellom bygninger

Varme-effekt elektrisk

- Med elektrisk oppvarming er det strøm og spenning som bestemmer effekten. $P=U \cdot I$.
- Man kjøper en panelovn på 1 kWh og vet hva man får.

Varme-effekt vannbåren

- Effekt er et produkt av vannstrøm og temperaturdifferanse (delta T). $P = \text{flow}(l/s) \times \Delta T (^{\circ}c) \times 4,186$.
- Energimåleren for vannbåren varme måler derfor både flow (liter pr sekund) og ΔT .
- Dersom du legger et tykt teppe på et gulv med vannbåren varme mister du ΔT og det blir ingen varmeeffekt.
  - Varmesentralen pumper ut varme men energien tas ikke opp i rommet.
  - Har du elektriske varmekabler brenner du belegget og teppe.

Energimåler vannbåren varme

Dårlig ΔT

- ΔT begrenses av overflate på varmeavgivere og korrekt veksler/ventilløsning.
- Dersom ΔT er lav må vannmengden økes tilsvarende for at nødvendig effekt skal leveres.
- Vannmengden begrenses imidlertid av pumper og trykkfallet i rørnett.

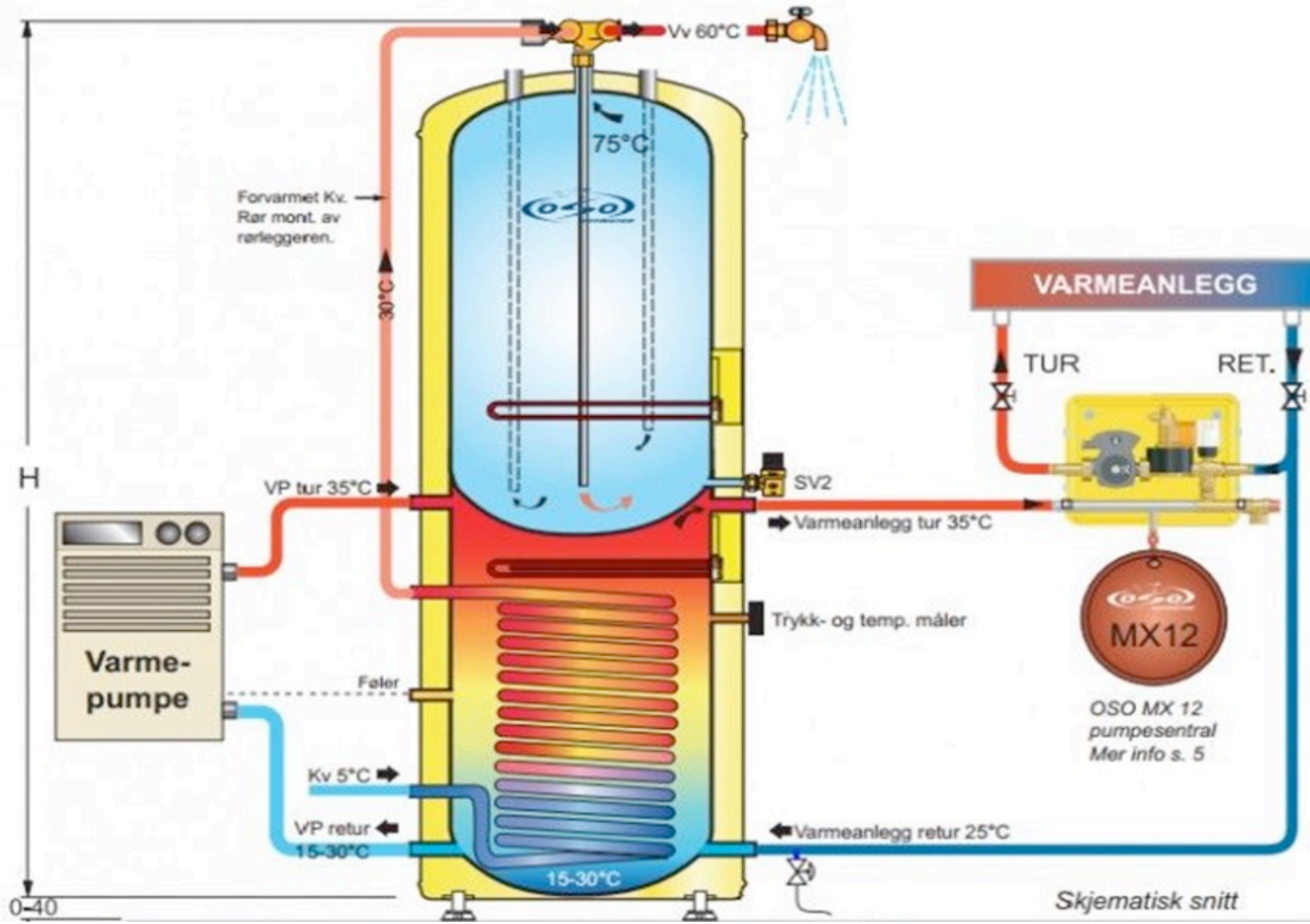
Teknisk forskrift (TEK) stiller krav

- Eldre varmeanlegg var ofte dimensjonert for 80°C inn og 60°C ut.
- Nyere anlegg skal være utekompenserte og automatisk mengderegulerte, samt dimensjonert for lavere tur og returtemperaturer.
- Fra TEK-10 er kravet at varmeavgiverne skal dimensjoneres for maks 60°C på tur.

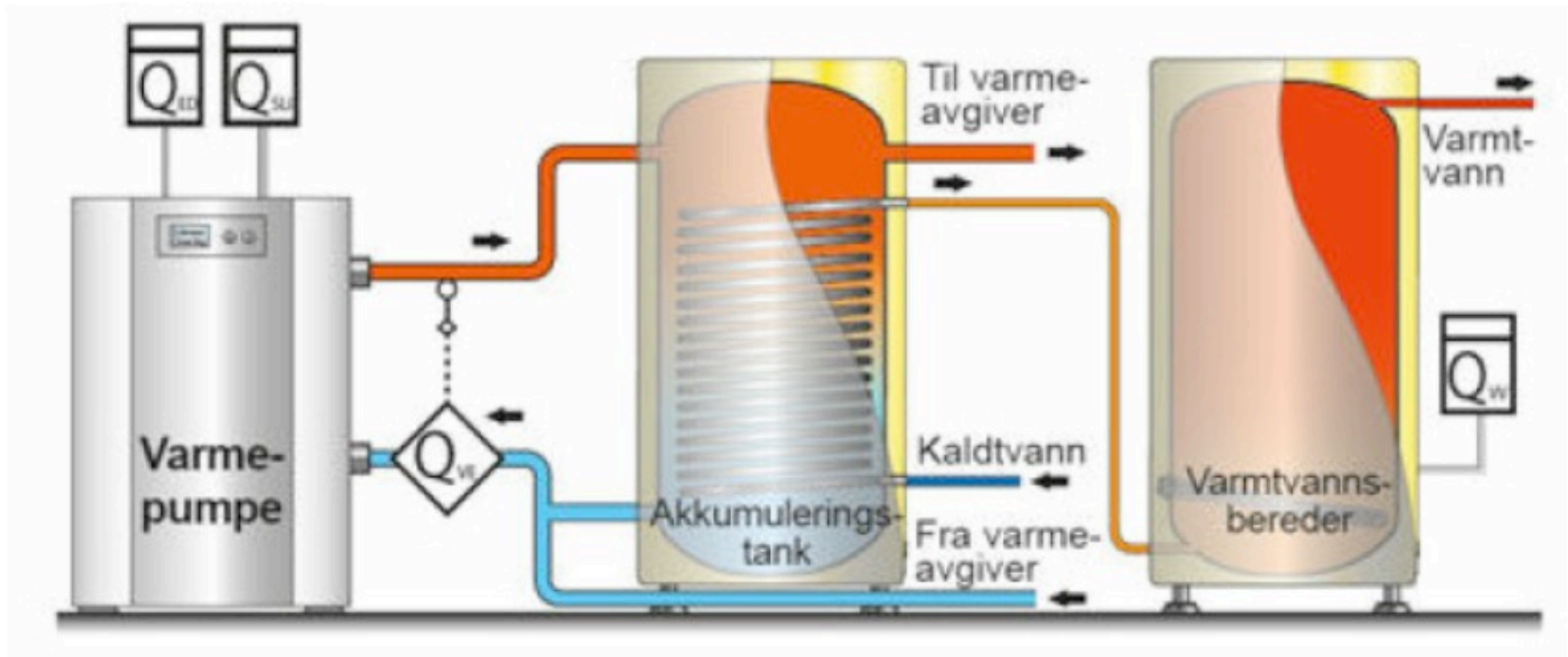
Varmepumper og vannbåren varme

- Varmepumper leverer typisk maks 55 °C
- Varmeavgiverne må derfor være store.
- Gulvvarme er best.

Problemanlegg

Varmepumpe i vannbårne anlegg

Høy returtemperatur varmepumper

- Dersom anlegget skal ha spissvarme for eksempel for tappevann eller gamle radiatorer, er det fare for høy temperatur på retur.
- Ved høy returtemperatur kobles varmepumpa ut og det som skulle være spissvarme blir hovedvarmen.
- Retur til varmepumpa bør være maks 30°C